

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філологічного факультету

 проф. Борис БУНЧУК

«12» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА
обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Культурологія

Спеціальність: 034 Культурологія

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет, на якому здійснюється підготовка фахівців: філологічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Етика та естетика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Культурологія» (спеціальність 034 «Культурологія»), затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 5 від 27 квітня 2022 року)

Розробник та викладач: **Бродецький Олександр Євгенович**, доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОП та затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувачка кафедри Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради
філологічного факультету Алла АНТОФІЙЧУК

Мета навчальної дисципліни «Етика та естетика»

Формуючи професіонала, університетська освітня система покликана водночас сприяти становленню *інтелектуальної, духовно цілісної особи*. Тому неодмінним складником освітньо-виховного комплексу мають бути дисципліни, які спрямовують до самостійного світоглядного розвитку, актуалізуючи при цьому здатність коректно й результативно осмислювати той духовно-практичний досвід, на основі якого людина здійснює вибір життєвих цінностей, що визначають конкретну спрямованість її поведінки та інтересів. Такими дисциплінами є практичні філософські науки, що, збагачуючи інтелект смисложиттєвим потенціалом, постають не просто як теорія, а як *любов до мудрості*. Це – людинознавчі науки **етика та естетика**.

Мета курсу: формування концептуальних основ моральної та естетичної свідомості студентів; надання систематизованих знань, конструктивних і критичних навичок мислення щодо природи, критеріїв, форм та альтернатив ціннісного й творчого самовизначення людини у світі відповідно до уявлень про добро і зло, красу і потворність, гармонію і безлад.

Курс досягне своїх мети в тому разі, коли студенти, що його опановують, не лише матимуть ґрунтовні знання в межах програмового матеріалу, а й у світлі цих знань глибше розумітимуть людську природу, місце й призначення людини у світі, гармонійніше налагоджуватимуть ціннісні взаємини зі світом, розбудовуватимуть емоційно наснажене, комунікативно конструктивне, просвітлене творче життя.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Культурологія», вивчення дисципліни «Етика та естетика» сприяє формуванню у здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти таких **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК 7. Здатність працювати автономно. ЗК 8. Здатність працювати в команді. ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної сфери, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію. ФК 2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури в українському та міжнародному контекстах. ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів. ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо). ФК 5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства. 12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування. ПРН 8. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту. ПРН 10. Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їхні якісні характеристики на основі комплексного аналізу. ПРН 11. Здійснювати експертну оцінку культурних об'єктів за заданими критеріями та надавати рекомендації щодо їх соціальної актуалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати сутність та дисциплінарну специфіку етики та естетики як філософських наук про ціннісне ставлення людини до світу; основні поняття, категорії та принципи моральної та естетичної свідомості; закономірності історичного становлення основних ідей етики та естетики; форми актуалізації соціально-ціннісного потенціалу цих дисциплін у фундаментальних та прикладних сферах життя сучасного суспільства;

розуміти філософську природу етики та естетики; їхню предметну спорідненість як наук про цінності; життєвий смисл провідних категорій моральної та естетичної свідомості; вплив історії розвитку етичних та естетичних ідей на сучасний стан моральної та естетичної культури людства; людинознавчий та людинотворчий потенціал етики та естетики; роль цих філософських дисциплін у вихованні цілісної та гармонійно розвинутої особистості; значущість етики та естетики для фаху культуролога;

вміти застосовувати знання теоретичних засад та закономірностей історичного розвитку етичних та естетичних ідей до аналізу конкретних соціальних та комунікативних ситуацій життя сучасної людини, визначати ціннісний смисл тих чи інших явищ політичного життя; здійснювати практичні виховні заходи у сфері майбутньої фахової активності.

Пререквізити: «Релігієзнавство», «Вступ до спеціальності», «Логіка», «Актуальні питання історії та культури України», «Філософія».

Засади «політики» курсу

- Студентоцентричність;
- Діалогічність та комунікативна відкритість;
- Широка палітра для індивідуальної навчально-творчої самореалізації студента (через диференційовану й різноманітну мережу завдань та форм аудиторної й позааудиторної роботи);
- Пріоритетність самостійної думки студента, гарантія його права на власну позицію (за умови належного її аргументування з використанням плюралістичних світоглядних й методичних інструментів);
- Застосування широкого спектру новітніх форм навчальної комунікації; першорядна увага не до «букви» додержання навчального графіку, а до духу інтелектуального зростання та креативності студента в навчанні та здобутті компетентностей.
- Баланс софійних (життєво-ціннісних) і когнітивних (теоретичних) векторів пізнання філософії.

Загальна інформація про розподіл годин

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3, 4	5,0	150	2	30	-	30		90	-	залік / іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усьог о	у тому числі					усього		у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Семестр III													
Змістовий модуль 1													
Теоретичні основи етики та віхи її історії													
Тема 1. Етика як практична філософська наука	10	1	1			6							
Тема 2. Мораль у системі ціннісного самовизначення людини	10	2	2			6							
Тема 3. Етичний пошук у вимірі історії: від Стародавнього Світу до епохи Відродження	10	2	2			6							
Тема 4. Етична думка від Нового Часу та XX століття	10	2	2			6							
Тема 5. Моральні цінності крізь призму етичних категорій	10	2	2			6							
Разом за змістовим модулем	60	9	9			30							

Змістовий модуль 2												
Прикладна етика, її форми та життєво-соціальна значущість												
Тема 6. Основи прикладної етики	8	2	2			8						
Тема 7. Ділове та професійне спілкування у вимірі етичного регулювання	10	2	2			8						
Тема 8. Моральні й етикетні виміри спілкування на міжнаціональному рівні	8	2	2			8						
Разом за змістовим модулем	26	6	6			24						
Разом за семестр	86	15	15			54						
Підсумковий модуль залік												
Семестр IV												
Змістовий модуль 3												
Дисциплінарна специфіка естетики та естетичне в системі ціннісної свідомості та практики												
Тема 9. Естетика як філософська наука. Історичний контекст становлення естетики	10	2	2			6						
Тема 10. Феномен естетичного, його сутнісні характеристики та життєва значущість	10	2	2			6						
Тема 11. Підходи до класифікації естетичних категорій	10	4	2			6						
Разом за змістовим модулем	30	8	6			18						
Змістовий модуль IV												
Феномен мистецтва в контексті естетичної культури												
Тема 12. Феномен мистецтва, його естетична природа та світоглядний потенціал	8	4	2			2						
Тема 13. Види мистецтва, їх специфіка та взаємодія	6	4	2			2						
Тема 14. Естетично-художня культура	8	2	1			2						

особистості													
Тема 15. Естетична виразність та варіації античного і середньовічного мистецтва	4	4	2			4							
Тема 16. Природа, людина, соціум, Бог крізь призму мистецтва Відродження та Нового часу	4	4	1			4							
Тема 17. Діалектика традиційного і новаторського в мистецьких стилях післяпросвітницької доби і сьогодення	4	2	1			4							
Разом за змістовим модулем	34	7	9			18							
Всього за навчальний семестр	64	15	15			36							
Підсумковий модуль – іспит													
Усього годин	150	30	30			90							

Тематика лекційних занять з переліком питань

Тема I

Етика як практична філософська наука

- Етика: не суто теоретична наука, а життєва мудрість. Етимологія терміна «етика» та варіації визначення її предмета.
- Свобода і відповідальність як сутнісні риси людини.
- Моральна і юридична відповідальність.
- Критерії морально належного: загальний огляд.
- Філософська і прикладна етика в сьогоденні.

Тема II

Мораль у системі ціннісного самовизначення людини

- Етимологія терміна «мораль». Джерела моралі та підходи до їх осмислення.
- Властивості і функції моралі.
- Мораль. Моральність. Аморальність. Псевдоморальність.
- Ключові моральні дилеми і їхні сучасні контексти.

Тема III

Етичний пошук у вимірі історії: від Стародавнього Світу до епохи Відродження

- Етичний пошук Стародавнього світу: що і чому зберігає актуальність нині?
- Моральні доктрини Середніх Віків.
- Етична програма Відродження: гуманізм ідей і негуманність соціальних практик.
- Варіативність уявлень про чесноти і вади в Античності, Середньовіччі та добу Відродження і їхня презентація у феноменах культури і мистецтва.

Тема IV

Етична думка від Нового Часу до XX століття

- Етика Нового Часу і Просвітництва: соціоцентризм і раціоналізм. Нетипові етичні доктрини епохи: Паскаль, Сковорода та ін.
- Варіації етики післяпросвітницької доби: Фюєрбах, марксизм, позитивізм, ніцшеанство, екзистенціалізм.
- Тенденції етики сьогодення: виклик просвітництву і післяпросвітництву чи їхнє діалектичне продовження?

Тема V

Моральні цінності крізь призму етичних категорій

- Рельєфи змісту категорій добра і зла. Світоглядні альтернативи тлумачення.
- Трансформації ідеї справедливості та практики її утвердження в різних культурах і дискурсах.
- Контексти синергії любові та обов'язку.

Тема VI

Основи прикладної етики

- Класичні етичні засади і реалії XX – початку XXI ст.
- Екологічна етика та її оптика.
- Етичний пошук в ціннісному оснащенні біомедичної діяльності.
- Трансформації в етичному осмисленні родинних цінностей і гендерних взаємин.

Тема VII

Ділове та професійне спілкування у вимірі етичного регулювання

- Ділова, професійна, корпоративна культура та етика: співвідношення понять.
- Успіх і мораль: контексти зв'язку.
- Принципи сучасної ділової та професійної етики і кейси їхньої дієвості та проблемності.
- Етико-психологічні аспекти порозуміння ділових партнерів.

Тема VIII

Моральні й етикетні виміри спілкування на міжнаціональному рівні

- Мораль і культурні відмінності та їхні сучасні параметри.
- Етика та етикет у зв'язку з національним характером: приклади різних націй.
- Феномен дипломатії: альтернативи моральності і політичної доцільності.

- Етичний потенціал української соціальності: плюси та мінуси.

Тема IX

Естетика як філософська наука. Історичний контекст становлення естетики

- Предметність естетики: етимологічні та сутнісні аспекти.
- Від частини загальної філософії до окремої науки: віхи історичного шляху естетики.
- Функції естетики та її філософська природа.

Тема X

Феномен естетичного, його сутнісні характеристики та життєва значущість

- Риси естетичного та сучасні його контексти.
- Естетичне як «доцільність без мети» за Кантом.
- Негативно естетичне – теж естетичне. Його функції.
- Феномени естетичного самку та естетичного ідеалу: специфіка в сьогоденні.

Тема XII

Підходи до класифікації естетичних категорій

- Модель В. Татаркевича (за працею «Історія шести понять»).
- Класична модель класифікації естетичних категорій.
- Прекрасне та повторне і діалектика їх взаємозв'язку.
- Піднесене й нище: мистецькі та життєві вияви.
- Трагічне і комічне: їхні варіації та сучасні контексти.

Тема XIII

Феномен мистецтва, його естетична природа та світоглядний потенціал

- Етимологія терміна «мистецтво» в різних мовах.
- Природа художньої настанови людини. Мистецтво як світоглядна форма.
- Риси художньої образності. Мистецтво і наука: спільне та відмінне. Мистецтво і філософія: спільне та відмінне.
- Підходи до осмислення естетичної цінності творів мистецтва. Мистецтво та ідеологія.
- Феномен таланту і геніальності. Концепції геніальності.

Тема XIV

Види мистецтва, їхня специфіка та взаємодія

- Поняття морфології мистецтв. Чи існують універсальні принципи мистецтва – незалежно від виду?
- Просторові, часові та синтетичні мистецтва: порівняльний розгляд.
- Мистецькі форми і новітні технології.
- Співвідношення гедоністичного і смислового у різних видах мистецтва.

Тема XV

Естетично-художня культура особистості

- Місце естетичного у вихованні та самовихованні.
- Історичні типи художньо розвинутої особистості.
- Варіації естетичного досвіду в сучасній Україні: критичний аналіз.
- Культурологія та естетика: практичні контексти синергії.

Тема XVI

Естетична виразність та варіації античного і середньовічного мистецтва

- Специфіка художньої образності в добу античності: чи концептуально монолітною є художня культура Греції та Риму?
- Ревеляційність середньовічного мистецтва.
- Форми сучасної рецепції символіки та образності мистецтва Античності і Середньовіччя.

Тема XVII

Природа, людина, соціум, Бог крізь призму мистецтва Відродження та Нового часу

- Естетизм як одна з домінант ренесансного мислення і життя. Зв'язок пантеїзму, естетизму та індивідуалізму на прикладі візрів мистецтва Відродження.

- Барокова і класицистська тенденції як співжиття ірраціональної та раціональної рис новочасного мистецтва
- Тематичний спектр літератури, живопису, музики Нового Часу.

Тема XVIII

Діалектика традиційного і новаторського в мистецьких стилях післяпросвітницької доби і сьогодення

- Стили і течії мистецької культури післяпросвітницької доби.
- Традиції та експерименти в романтизмі, реалізмі, символізмі, імпресіонізмі, сюрреалізмі та інших течія.
- Постмодерні контексти мистецтва. Чи постмодернізм у мистецтві ще живий?
- Ціннісні та творчі процеси у сучасній українській мистецькій культурі.

Тематика семінарських занять з переліком питань

Семінар 1

1. Поясніть, як співвідносяться теоретичне і життєво практичне в етиці як філософській науці.
2. Висвітліть етимологію терміна «етика» та окресліть варіації визначення її предмета.
3. Обміркуйте суть феноменів свободи та відповідальності як визначальних рис людського буття.
4. Порівняйте специфіку моральної і юридичної відповідальності. Наведіть приклади.
5. Представте загальний огляд критеріїв морально належного. Що таке золоте правило моральності та категоричний імператив?
6. Демаркуйте особливості філософської та прикладної етики в сучасному світі.

Семінар 2

1. Висвітліть етимологію терміна «мораль» Представте значущі дефініції цього поняття.
2. Окресліть ключові підходи до осмислення джерел моралі.
3. Охарактеризуйте властивості та функції моралі. Проілюструйте їх прикладами.
4. Порівняйте поняття моралі, моральності, аморальності та псевдоморальності.
5. Обміркуйте ключові моральні дилеми та їхні сучасні контексти. З якими моральними дилемами стикалися саме Ви у своєму життєвому досвіді?

Семінар 3

1. Визначте, які аспекти етичного пошуку Стародавнього світу зберігають актуальність у наш час.
2. Якою була специфіка обґрунтування моралі у світогляді Середніх Віків? Порівняйте етичну концепцію того чи іншого християнського і мусульманського мислителя епохи (за вибором).
3. Обміркуйте суть етики Відродження, зосереджуючись на гуманізмі ідей та негуманності соціальних практик.
4. Порівняйте уявлення про чесноти та вади в Античності, Середньовіччі та добу Відродження, представлені у феноменах культури і мистецтва.

Семінар 4

1. Охарактеризуйте інтенції етики Нового Часу та Просвітництва, зосереджуючись на соціоцентризмі і раціоналізмі.
2. У чому цінність етики І. Канта? А водночас – за що її часом критикують?
3. Обміркуйте вектор нетипових етичних доктрин епохи, таких, як вчення Паскаля, Сковороди та інших не раціоналістів.
4. Порівняйте варіації етики післяпросвітницької доби: Фюєрбаха, марксизм, позитивізм, ніцшеанство, екзистенціалізм.
5. З'ясуйте тенденції етики сьогодення: це виклик просвітництву та післяпросвітництву чи їхнє діалектичне продовження? Як залежить у сучасному світі етичний дискурс від світоглядно-цивілізаційних особливостей?

Семінар 5

1. Чи Ваше власне уявлення про зміст категорій добра і зла збігається із класичним? Які Ви знаєте світоглядні альтернативи тлумачення цих категорій.
2. Окресліть віхи трансформації ідеї справедливості та практики її утвердження в різних культурах і дискурсах.
3. Як Ви розумієте співвідношення любові та обов'язку? Наведіть приклади із життя та мистецтва.

Семінар 6

1. Обміркуйте, як класичні етичні засади адаптуються чи профануються в реаліях XX – початку XXI ст.
2. Висвітліть суть, проблеми та принципи екологічної етики.
3. Окресліть специфіку етичного пошуку в ціннісному оснащенні біомедичної діяльності.

4. Які метаморфози привносить сьогодні в етичне осмислення родинних цінностей і гендерних взаємин?

Семінар 7

Ділове та професійне спілкування у вимірі етичного регулювання

1. Порівняйте поняття ділової, професійної, корпоративної культури та етики.
2. З'ясуйте контексти зв'язку успіху та моралі. Наведіть відомі Вам концепції щодо цього, а також висвітліть конкретні приклади узгодженості чи розладнаності моральності та успіху.
3. Окресліть принципи сучасної ділової та професійної етики і кейси їхньої дієвості та проблемності.
4. Охарактеризуйте етико-психологічні аспекти порозуміння ділових партнерів. Хто з відомих дослідників долучався до їх формулювання?

Семінар 8

1. Обміркуйте, як мораль пов'язана з культурними відмінностями та їхніми сучасними особливостями.
2. Висвітліть зв'язок етики та етикету з національним характером, використовуючи приклади різних націй.
3. Окресліть етичне, юридичне і політичне у феномені дипломатії. Як у ній співіснують альтернативи моральності й політичної доцільності?
4. Проаналізуйте етичний потенціал української соціальності, виділивши ключові плюси та мінуси.

Семінар 9

1. Визначте предметність естетики, зосереджуючись на етимологічних та сутнісних аспектах.
2. Проаналізуйте віхи історичного шляху естетики від частини загальної філософії до окремої науки. Як тут роль А. Баумгартена?
3. Окресліть функції естетики та поясніть, що визначає її філософську природу? Як пов'язані естетика з етикою?

Семінар 10

Феномен естетичного, його сутнісні характеристики та життєва значущість

1. Охарактеризуйте риси естетичного та сучасні контексти його розуміння.
2. Поясніть характеристику естетичного як «доцільності без мети» за Кантом. Чи погоджуєтеся Ви з таким баченням естетичного?
3. Розкрийте природу та життєву роль негативно естетичного.
4. Представте специфіку феноменів естетичного смаку та естетичного ідеалу в сьогодні.

Семінар 11

1. Порівняйте модель В. Татаркевича та класичну модель класифікації естетичних категорій.
2. Проаналізуйте діалектику взаємозв'язку прекрасного і потворного та об'єктивістського, суб'єктивістського і синтетичного підходів у погляді на зміст цих категорій.
3. Окресліть зміст, мистецькі та життєві вияви піднесеного й ницого.
4. Представте варіації та сучасні виміри трагічного і комічного.

Семінар 12

1. Висвітліть етимологію терміна «мистецтво» на прикладі класичних та деяких інших мов.
2. Окресліть природу художньої настанови людини. Що дає підстави вважати мистецтво світоглядною формою?
3. Порівняйте спільне та відмінне між мистецтвом і наукою, мистецтвом і філософією.
4. Охарактеризуйте сучасні підходи до осмислення естетичної цінності творів мистецтва, а також зв'язок мистецтва і ідеології.
5. Що Ви знаєте про суть художнього таланту. Розкрийте відомі Вам концепції геніальності.

Семінар 13

1. Визначте поняття морфології мистецтв.
2. Порівняйте сутнісні особливості просторових, часових та синтетичних мистецтв.
3. Які проблеми Ви можете виокремити щодо взаємодії мистецьких форм і новітніх технологій?
4. Обміркуйте співвідношення гедоністичного і смислового у різних видах мистецтва.

Семінар 14

1. Що Ви знаєте про тлумачення місця естетичного у вихованні та самовихованні?
2. Чи можна, на Вашу думку, кристалізувати історичні типи художньо розвинутої особистості – відповідно до специфіки епох?
3. Проаналізуйте варіації естетичного досвіду в сучасній Україні.
4. Які контексти синергії культурології та естетики в сьогоденні? Як взаємопов'язані методи цих наук?

Семінар 15

1. Охарактеризуйте специфіку художньої образності в добу античності, з'ясувавши, чи є концептуально монолітною художня культура Греції та Риму?
2. Що означає характеристика «ревелюційне» – щодо середньовічного мистецтва?
3. Представте форми сучасної рецепції символіки та образності мистецтва Античності і Середньовіччя.

Семінар 16

1. Поясніть суть естетизму як однієї із домінант ренесансного мислення та життя. Розкрийте зв'язок пантеїзму, естетизму та індивідуалізму на прикладі вірців ренесансного мистецтва.
2. Порівняйте барокову і класицистську тенденції як ірраціональне та раціональне в новочасному мистецтві.
3. Представте тематичний і стилістичний спектр шедеврових вірців літератури, живопису, музики Нового Часу.

Семінар 17

1. Дайте загальну характеристику стилів і течій мистецької культури післяпросвітницької доби. Чи можна – попри їхній розмаї – виокремити в них щось спільне?
2. Проаналізуйте традиції та експерименти в романтизмі, реалізмі, символізмі, імпресіонізмі, сюрреалізмі та інших течіях. Оснастіть свій аналіз прикладами.
3. Розкрийте постмодерні контексти мистецтва. Чи постмодернізм у мистецтві ще живий?
4. Проаналізуйте домінантні ціннісні та творчі процеси у сучасній українській мистецькій культурі.

Завдання для самостійної роботи студента

Принципи організації самостійної роботи

- Використання міждисциплінарних зв'язків з уже вивченими курсами та гуманітарною базою, здобутою в загальноосвітній школі;
- Робота з фрагментами першоджерел, зокрема, й англomовними;
- Втілення результатів виконання роботи у різних формах творчих завдань;
- Діалогічність і ідейний взаємобмін (зокрема, позаурочний) студентів щодо змісту самостійної роботи; взаємне збагачення студентами знань одне одного через представлення власних тематичних траєкторій;
- Зорієнтованість на співвіднесення філософських ідей із потребами фаху, який здобувають студенти.

Тематика самостійної роботи

№ з/п	Завдання	Форма виконання
1	Висвітліть відмінність між етикою і моралізаторством.	есе
2	Обміркуйте проблему: «Плюралізм етичних концепцій. Відносне і неперебутне у змісті етичного знання»	доповідь
3	Розкрийте соціально-терапевтичне й ціннісно-трансформаційне призначення етики як науки та духовного феномена	презентація
4	Експлікуйте смисл історичної еволюції етичної думки в контексті проблеми «морального прогресу людства».	реферат
5	Проаналізуйте відмінність між юридичною і моральною відповідальністю; легальністю і моральністю	есе
6	Дайте інтерпретацію підходів до розуміння обов'язку в релігійній етиці: порівняльний контекст різних релігійних традицій	презентація
7	Поясніть специфіку сімейно-шлюбної етики у світових релігіях і її сучасні трансформації	письмовий аналіз кейсів
8	Здійсніть аналітичний розгляд тенденцій етичної культури сучасних медіа	презентація
9	Обміркуйте етичні аспекти міжрелігійного діалогу в сучасній Україні	доповідь
10	Висвітліть етичні норми та стандарти науково-технологічної сфери	доповідь
11	Експлікуйте елементи естетичних поглядів у текстах конфуціанства – «Лунь Юй» та «Книга змін».	есе
12	Дайте аналіз концепції мистецтва Тіта Лукреція Кара.	презентація
13	Висвітліть концептуальний зміст уявлень про красу, мистецтво і творчість у Старому Заповіті.	есе
14	Поясніть взаємозв'язок етичного і естетичного за книгами Нового Заповіту.	порівняльна таблиця
15	Охарактеризуйте засади ісламських уявлень про природу краси.	реферат
16	Поясніть мусульманські принципи співвідношення сакрального, етичного і естетичного.	есе
17	Висвітліть місце естетичного в суфійській моделі цінностей.	есе
18	Поясніть специфіку обґрунтування естетичних цінностей в діалектичних системах Дж.Бруно і М.Кузанського.	реферат
19	Висвітліть погляди на красу у Ф.Бекона і Дж.Локка.	доповідь

20	Висвітліть естетичні ідеї в художній творчості Вольтера.	презентація
21	Узагальніть модель мистецької творчості і таланту за «Фаустом» Гете.	есе
22	Висвітліть загальні принципи аксіології (етики та естетики) позитивізму і марксизму.	порівняльна таблиця
23	Висвітліть естетичні погляди І.Франка, Л.Українки, М.Коцюбинського.	реферат
24	Охарактеризуйте експресіоністичну тенденцію в українському мистецтвознавстві й естетиці.	есе

Приклади творчих завдань

1. Настанова «Пізнай самого себе» – «нарцис» зі знаком плюс і зі знаком мінус (есе, до 10 сторінок)
2. Чому існують різні «етики»? (есе, до 12 сторінок).
3. Скласти комплекс тестових завдань за темою «Етичні настанови конфуціанства, буддизму та сикхізму»
4. Моральний прогрес в контексті історії: химера чи реальність? (есе, до 10 сторінок)
5. Обміркуйте вислів: «Руки, що дарують допомогу, святіші від уст, що моляться» (есе, до 7 сторінок)
6. «Любов – це корінь квадратний з істини» (есе, до 7 сторінок)
7. Актуальність етикетної грамотності в умовах сьогодення (доповідь з презентацією, на 15 слайдів)
8. Життєво-творча снага гумору. Образи сміхової культури (реферат, до 10 сторінок)

Методи навчання

Навчальні заняття спитаються на використання як традиційних, так й інтерактивних методів навчання, зокрема 1) проблемних лекцій; 2) семінарів-кологвіумів; 3) семінарів-дебатів; 4) захистів творчих робіт (есе, презентацій, творів-роздумів); 5) мисленнєвих експериментів; 6) роботи з ерудиційними та аналітичними тестовими завданнями; 7) інтелектуальних ігор та вікторин; 8) дистанційного навчання з використанням онлайн платформ.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Методи та засоби демонстрування та оцінювання результатів навчання такі:

- усна, діалогічна та дискусійна презентація результатів виконаних завдань;
- поточні та модульні контрольні роботи з використанням тестових завдань;
- захист творчих робіт (есе, творів-роздумів, рефератів).

У разі проведення навчального процесу та оцінювання в дистанційній формі використовуються засоби Moodle (у тому числі тестування).

Форми контролю

Формами поточного, модульного та підсумкового контролю є усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), аналіз інформативності та логічності виконання письмових робіт та презентацій; дискусійних і дебатних виступів; перевірка тестових завдань.

Контроль самостійної роботи й оцінка її результатів передбачає:

- самоконтроль і самооцінку студента та контроль й оцінку з боку викладача.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- бліц-опитування та тестування на поточних заняттях;
- модульні контрольні роботи;
- постановка додаткових питань (за темами самостійної роботи) при представленні студентами завдань на семінарських заняттях, захисті творчих робіт;
- опитування та тестування на іспиті.

Поточний контроль становить 60% загального результату; підсумковий контроль (іспит) – 40%.

Розподіл балів, які отримують студенти
I семестр

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Залік (максимальна кількість балів)	Підсумкова максимальна кількість балів з курсу
Змістовий модуль №1 (максимальна кількість балів)								Змістовий модуль № 2 (максимальна кількість балів)				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		
Модульна к/р: 6 Загалом: 30 У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь і / чи проміжкові тестові завдання – 1 бали; - виконання творчого завдання – 1 бал (стандартна кількість творчих завдань у межах модуля для одного студента – 8); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. - Модульна к/р дозволяє отримати максимально 6 балів. - У разі виконання більшої кількості творчих робіт (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.								Модульна к/р: 15б. Загалом: 30 У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь і / чи проміжкові тестові – 2 балів; - виконання творчого завдання – 2 балів (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 3); - доповнення, участь у дискусії – 1 балів. Модульна к/р дозволяє отримати максимально 15 балів. - У разі виконання більшої кількості творчих робіт (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.			40	100

II семестр

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Залік (максимальна кількість балів)	Підсумкова максимальна кількість балів з курсу
Змістовий модуль №3 (максимальна кількість балів)			Змістовий модуль № 4 (максимальна кількість балів)				
T12	T13	T14	T15	T16	T17		
Модульна к/р: 15 б. Загалом: 30 У межах кожної			Модульна к/р: 15б. Загалом: 30 У межах кожної			40	100

теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь і / чи проміжкові тестові завдання – 2 балів; - виконання творчого завдання – 2 бал (стандартна кількість творчих завдань у межах модуля для одного студента – 3); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. - Модульна к/р дозволяє отримати максимально 15 балів. - У разі виконання більшої кількості творчих робіт (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.	теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь і / чи проміжкові тестові – 2 балів; - виконання творчого завдання – 2 балів (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 3); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. Модульна к/р дозволяє отримати максимально 15 балів. - У разі виконання більшої кількості творчих робіт (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.		
---	---	--	--

Критерії оцінювання кожної форми роботи

Предметне розкриття змісту питання чи завдання (35%); логічність та соціальна контекстуальність аналізу (30%); риторична вправність і дискусійний вектор (20%), розуміння зв'язку філософських ідей зі специфікою спеціальності (15%).

Шкала оцінювання ЄТКС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄТКС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання

	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання
--	----------	--

Загальні критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни (у сукупності поточного і підсумкового контролю)

Оцінка «А» (90-100 балів) здобувають студенти, які

- ✓ мають належний базис знань з етики та естетики, відповідні мисленнєві навички, що спираються на сформований світогляд і широку гуманітарну ерудицію;
- ✓ демонструють критичне й водночас конструктивне, чітко структуроване мислення;
- ✓ вільно оперують знаннями щодо основних етапів і тенденцій розвитку етики та естетики; компетентно орієнтуються в базових першоджерелах і пропонує у межах курсу наукових розвідках; глибоко усвідомлюють зміст та життєво-соціокультурні основи провідних етичних та естетичних ідей, концепцій, теорій, парадигм;
- ✓ на високому аналітичному рівні здатні пояснювати взаємозв'язок життєвого шляху ключових світових мислителів, співвідношення соціокультурних обставин їхнього формування із генезисом їхніх етичних учень;
- ✓ здатні синтезувати та застосовувати потенціал ідей та підходів етики та естетики для аналізу актуальних тенденцій розвитку соціуму, культури, науки, морального, естетичного, релігійного самовизначення людини.
- ✓ усвідомлюють і можуть пояснити контекст взаємодії своєї майбутньої професійної діяльності з компетенціями, що даються курсом етики та естетики.

Оцінки «В» (80-89 балів) та «С» (70-79 балів) виставляється студентам, які

- ✓ мають і виявляють розвинуті духовно-творчі інтереси; загалом добру й збалансовану ерудицію;
- ✓ знають основну першоджерельну та навчальну літературу з курсу; вміють презентувати ключові ідеї відповідних праць;
- ✓ можуть розкрити (хоч і часом репродуктивно) зміст провідних течій та ідейних рухів у межах етики та естетики.
- ✓ обізнані із внеском у етико-естетичну думку провідних мислителів різних епох;
- ✓ розуміють, як застосовуються етичні знання й мисленнєві навички до аналізу соціокультурних і пізнавальних процесів; сфери цінностей (проте пояснюють ці механізми дещо абстрактно);
- ✓ демонструють усвідомлення зв'язку своїх безпосередніх фахових компетенцій із етичними і естетичними знаннями.

Розмежування рівнів «В» і «С» залежить від міри глибини та аналітичності орієнтації студентів щодо окреслених маркерів.

Оцінки «D» (60-69) та «E» (50-59) виставляються студентам, які

- ✓ мають несистемні уявлення про коло та зміст ключових проблем та концепцій етики та естетики;
- ✓ на пересічному рівні оволоділи поняттями, категоріями, підходами, розробленими у межах етичної та естетичної думки
- ✓ мають не завжди точні та чіткі уявлення про вчення найвідоміших світових дослідників в галузі етики;

✓ орієнтуються в базовій літературі з курсу, хоча не завжди здатні коректно витлумачити зміст тих чи інших ідей, принципів, учень тощо.

Розмежування рівнів «D» і «E» залежить від вищої чи нижчої міри освоєння студентами цих параметрів.

Оцінки «F» і «Fx» ставляться, якщо студенти

✓ не виявили знань програмного матеріалу або засвідчили ці знання на досить невисокому, хаотичному рівні;

✓ не розуміють суті більшості питань, які вивчаються в курсі, або мають щодо них лише буденні, неаргументовані уявлення;

✓ не обізнані з відомостями про ідеї навіть ключових представників етичної та естетичної думки;

✓ демонструють елементарне нерозуміння пунктів взаємозв'язку етичних і естетичних знань зі своєю спеціальністю;

✓ *Розмежування рівнів «F» і «Fx» визначається масштабом окреслених прогалів у знаннях.*

Питання та завдання підсумкового контролю

1. Охарактеризуйте предмет етики. Що Ви знаєте про її походження та головні проблеми?
2. Поясніть взаємозв'язок етики з такими гуманітарними науками, як культурологія, політологія, психологія, педагогіка.
3. Висвітліть зміст основних альтернатив осмислення етичних проблем, проілюструйте їх прикладами з життя.
4. Поясніть, чому етику називають філософською наукою. В чому смисл визначення етики як «практичної філософії»?
5. Які Ви знаєте галузі сучасної етики? З'ясуйте специфіку провідних із них.
6. Окресліть відомі вам підходи до визначення поняття «мораль». Розкрийте співвідношення моралі і моральності.
7. Розкрийте походження, зміст, форми та перешкоди застосування «золотого правила» моральності і категоричного імперативу.
8. Висвітліть зміст основних типів етичних вчень, що склалися історично.
9. Проаналізуйте взаємозв'язок специфічних властивостей та функцій моралі.
10. Висвітліть відомі Вам підходи до тлумачення змісту етичних категорій – «добро» і «зло», «обов'язок», «совість» «любов», «справедливість».
11. Поміркуйте щодо соціальних факторів, які сприяють і які, навпаки, перешкоджають вдосконаленню етико-естетичної культури сучасної української молоді.
12. Як Ви розумієте значущість вивчення «Етики та естетики» студентами Вашої спеціальності – «культурологія»?
13. Дайте загальну характеристику основних етапів розвитку етичної думки в Стародавньому світі.
14. Порівняйте спрямованість морально-етичної думки Стародавнього Сходу і Античності.
15. Розкрийте ключові ідеї та актуальне значення етики конфуціанства.
16. Проаналізуйте «восьмеричний шлях» моральності у буддизмі. Чи зберігають його принципи актуальність нині?
17. Поясніть зміст і значення буддійських ідей щодо механізмів морального вдосконалення людини.
18. Здійсніть порівняльну характеристику етики софістів та Сократа.
19. Дайте порівняльний аналіз етичної думки Платона й Аристотеля.
20. З'ясуйте, чим відрізняється моральний зміст уявлень про суспільство і державу Платона і Аристотеля?
21. Висвітліть тенденції етичної думки доби еллінізму (Епікур, стоїки).
22. Розкрийте принципову відмінність між етикою Старого і Нового Заповітів.
23. Висвітліть ключові принципи християнської етики та її значення в сучасному суспільстві.
24. Поясніть природу зв'язку етики з теоцентричним світоглядом у Середні Віки.
25. Розкрийте зміст етичних ідей ренесансних гуманістів. Які з їхніх ідей зберігають актуальність і нині?
26. Дайте загальну характеристику тенденцій розвитку етики в епоху Відродження та Новий час.
27. Розкрийте зміст етичного вчення І.Канта. В чому Ви бачите актуальне значення його етичних ідей?
28. Розкрийте тенденції розвитку світової етичної думки в XIX-XX століттях.
29. Охарактеризуйте основні проблеми та актуальність прикладної етики в умовах сьогодення
30. Розкрийте життєво-соціальний смисл настанов екологічної етики.

31. Що Ви знаєте про етичне осмислення і регулювання сучасної біомедичної діяльності?
32. Що Ви знаєте про тенденції етико-правового регулювання евтаназії в різних країнах світу?
33. Охарактеризуйте суть, коло проблем і практичне значення ділової етики.
34. Розкрийте зміст провідних принципів ділової етики та проілюструйте їх конкретними прикладами з ділового спілкування.
35. Поясніть особливості морального регулювання гендерних взаємин в сучасному суспільстві. Що Ви знаєте про цивілізаційні відмінності етики взаємин чоловіка і жінки?
36. Охарактеризуйте феномен етикетної культури. Що Ви знаєте про історію етикету та його типи?
37. Наведіть та проілюструйте прикладами принципи сучасного ділового етикету.
38. Оцініть рівень моральної культури сучасних українських бізнесу, політики, управлінської сфери. Обміркуйте дієві механізми їх вдосконалення.
39. Висвітліть вимоги професійної етикетної культури соціолога-практика.
40. Здійсніть аналіз рекомендацій Д.Карнегі щодо ефективності взаємин у професійному спілкуванні.
41. Що Ви знаєте про шляхи морально-психологічної оптимізації порозуміння ділових партнерів (за М.МакКормаком)?
42. Зробіть аналіз етики та етикету спілкування в міжнародному контексті. Порівняйте стиль ділового спілкування представників народів Європи та Азії.
43. Поясніть особливості стилю спілкування та ділового етикету таких народів: німці, британці, французи, американці, італійці, японці, мусульманський світ.
44. Висвітліть морально-етичні умови здійснення та сприймання критики.
45. Висвітліть етикетні правила титулування у ділових взаєминах.
46. Розкрийте сутність естетики як філософської науки та дисциплінарну специфіку «Історії естетичної думки».
47. Як Ви гадаєте, чим визначається науковий характер естетики? Як співвідноситься науковість естетики з фактом історичної наявності в ній відмінних, а часом протилежних, підходів до розв'язання її проблематики?
48. Окресліть основні функції естетики в та її історичне місце серед інших гуманітарних наук.
49. Обґрунтуйте історичний і змістовий взаємозв'язок естетичної думки з філософією. Яким є вплив філософських парадигм на формування естетичних концепцій у різні періоди історії?
50. Як Ви розумієте місце естетичної освіти в контексті підготовки фахівців культурологічного напрямку? Що мав на увазі Гегель, коли стверджував: «Вищий акт розуму – то акт естетичний, істина і благо єднаються кривими узами лише в красі. У будь-якій царині годі бути духовно розвинутим, коли бракує естетичного почуття»?
51. Охарактеризуйте взаємозв'язки естетики й естетичної думки з релігієзнавством як філософсько-гуманітарною наукою.
52. Розкрийте зміст та історичні особливості тлумачення естетичних категорій: прекрасне – потворне, піднесене – нище, трагічне – комічне. Проілюструйте ці категорії прикладами з життя і мистецтва.
53. Назвіть та охарактеризуйте працю польського філософа В. Татаркевича, присвячену історії розвитку естетичних категорій. Які естетичні поняття і чому розглядаються в цій праці як *основні*?
54. Окресліть відомі Вам сформовані історично підходи до світоглядно-естетичного тлумачення природи *прекрасного*. Наведіть та прокоментуйте низку відомих Вам *афоризмів про прекрасне*.

55. Що Ви знаєте про зміст, історичні особливості та форми втілення категорії *піднесеного* у мистецтві і художній літературі? Наведіть образи світового мистецтва, де втілено ідею піднесеного.

56. Висловіть свої думки щодо зв'язку категорії *ничого* з поняттями, які виражають *морально-етичні* антицінності. Наведіть з історії художньої літератури і образотворчого мистецтва та проаналізуйте символізм образів, в яких втілено категорію *ничого*.

57. Розкрийте смисл та історичні особливості тлумачення категорій *«трагічне»* і *«комічне»* та їхній зв'язок із морально-етичними поняттями.

58. Висвітліть відомі Вам історичні підходи до *класифікації* мистецтв. Які Ви знаєте альтернативні критерії класифікації?

59. Здійсніть порівняльну характеристику часових, просторових і синтетичних мистецтв. Чому часові мистецтва називають *динамічними*, а просторові – *конструктивними*?

60. Порівняйте *пізнавальні* та *ціннісно-виховні* можливості пластично-просторових, часово-динамічних і синтетичних видів мистецтва.

61. Порівняйте містичну, психоаналітичну, соціологізаторську концепції геніальності.

62. Прокоментуйте афоризм: «Геній – це талант винаходити те, чого не можна навчати чи навчитися». Що Ви думаєте про сутність, умови формування та життєве значення геніальності?

63. Окресліть Ваше розуміння ціннісних аспектів творчої *свободи митця*. У чому Ви бачите відмінність між *ідеологічно-адміністративною* цензурою і «цензурою *совісті*»?

64. Прокоментуйте та проілюструйте прикладами з історії мистецтва вислів Поля Валері: «Художник пише не те, що бачить, а те, що будуть бачити інші». Чи погоджуєтеся Ви з тим, що і сприймання мистецтва є своєрідною творчістю?

65. Порівняйте специфіку розуміння в різні історичні епохи (Античність, Середні Віки, Відродження, Новий Час) взаємозв'язку *естетичних, моральних, інтелектуальних цінностей*.

66. Порівняйте *космологічний* і *антропологічний* періоди в розвитку естетичної думки Давньої Греції.

67. Здійсніть порівняльний аналіз естетики *піфагорійців* і *софістів*.

68. «Немає нічого прекрасного чи потворного з природи: все це визначається установчо та звичаєво». Чи можете Ви погодитися з такою релятивістською думкою давньогрецького мислителя Арістіппа? Обґрунтуйте свої міркування.

69. Що Ви знаєте про особливості тлумачення суті та життєвої ролі музики у вченні *піфагорійців*? Яке актуальне значення їхньої концепції.

70. Порівняйте специфіку розуміння суті мистецької творчості у Платона й Аристотеля та співвіднесіть їхні засади із загальними принципами філософії кожного з цих мислителів.

71. Розкрийте смисл Аристотелевого вчення про *красу*. Яким є методологічне значення поняття «*ентелехія*» в його естетичному вченні.

72. У чому, на Вашу думку, полягає *концептуальна відмінність* між античним і середньовічним розумінням *мистецтва та художньої образності*?

73. Розкрийте принципи естетики неоплатонізму та її вплив на християнську естетику Середніх Віків.

74. Порівняйте особливості *візантійської* і *західноєвропейської* естетичної думки і мистецької практики.

75. Здійсніть порівняльний аналіз естетичної думки Августина Блаженного і Томи Аквінського.

76. Порівняйте романський і готичний стилі середньовічної художньої культури. Які саме особливості середньовічного світогляду позначилися на естетичній виразності цих стилів?

77. Поясніть методологічне значення *ренесансного пантеїзму* у формуванні реалістичної естетики цієї епохи.

78. Проаналізуйте історичні умови формування європейської естетичної думки *Пізннього Відродження*. Які принципи світоглядні відмінності мистецтва Пізннього Відродження від Раннього і Високого?

79. Узагальніть естетичні принципи творчості і світовідчуття В.Шекспіра.

80. Поміркуйте над естетичною виразністю та світоглядними засадами мистецтва стилю *бароко*. Оцініть співвідношення *раціонального* і *іrrраціонального* в бароковому світовідчутті.

81. Висвітліть спільне та відмінне між естетичними концепціями *маньєризму* і *бароко* та поясніть історичні передумови їх формування.

82. Розкрийте концептуальні засади естетичної концепції Е.Тезауро та поясніть її вплив на новочасну мистецьку практику.

83. Охарактеризуйте специфіку *українського бароко* та висвітліть історичні умови його розквіту.

84. Окресліть особливості естетичної свідомості та художньої практики *класицизму*. Дайте стислу характеристику класицистської естетично-художньої програми, викладеної в трактаті Н. Буало «Поетичне мистецтво».

85. Висвітліть зміст просвітницьких уявлень про співвідношення у мистецтві форми і змісту. Що означав просвітницький принцип «*народності*» мистецтва.

86. Охарактеризуйте естетичну концепцію *Вольтера*. Що Ви знаєте про його аналіз *естетичного смаку*?

87. Поясніть принципи естетичних поглядів Д.Дідро. Висвітліть зміст його концепції про співвідношення у мистецтві *манери* і *манірності*.

88. Висвітліть зміст вчення Д.Дідро про театр та смисл і естетичні особливості акторського мистецтва? Порівняйте його ідеї з альтернативними концепціями акторської майстерності.

89. Розкрийте естетичні засади трактату Лессінга «*Лаокоон*». Які риси світогляду Просвітництва і які – передромантизму проявилися в цьому трактаті?

90. Охарактеризуйте відмінність розуміння естетичного значення драматичних мистецтв і театру в класицизмі і вченні Лессінга.

91. Що Ви знаєте про роль доробку *А. Баумгартена* у становленні естетики як самостійної наукової дисципліни?

92. Розкрийте Кантове розуміння *специфіки естетичного судження* та його відмінності від логічного судження. Обміркуйте в цьому контексті вислів Ніцше: «Мистецтво для того, щоб не згинув від істини».

93. Окресліть *Кантове* розуміння закономірностей сприймання прекрасного. Що мав на увазі Кант, застосовуючи при характеристиці прекрасного термін «доцільність без мети»?

94. Висвітліть Кантове тлумачення суті піднесеного. У чому відмінність між «математичним» і «динамічним» піднесенням? Проілюструйте це прикладами з життя та мистецтва.

95. Окресліть Кантову *класифікацію мистецтв*. Чому Кант вважав *поезію* провідним видом мистецтва?

96. Поміркуйте над Кантовим розумінням природи *геніальності*. Чому, на думку Канта, *геній можливий лише у мистецтві*?

97. Поясніть концептуальні особливості вчення Гегеля про співвідношення прекрасного в природі і мистецтві. Як на цьому вченні позначилися загальні принципи його філософії?

98. Поясніть суть учення Гегеля про *стадії* історичного розвитку художньої свідомості – «історичні форми мистецтва» (символічну, класичну, романтичну).

99. Порівняйте просвітницьку і романтичну концепції *суспільної місії* мистецтва.

100. Дайте характеристику естетики романтизму в контексті тенденцій післяпросвітницького світогляду.

101. Узагальніть естетичні принципи творчості і світорозуміння Т.Шевченка.

102. Висвітліть засади стилю реалізм XIX-XX ст. Поясніть, чому твори мистецтва реалізму часто характеризують як «соціальні дослідження»?

103. Які тенденції світогляду кінця XIX ст. позначилися на естетичних принципах імпресіонізму?

104. Розкрийте суть естетичного обґрунтування імпресіонізму як мистецького стилю? Які Ви знаєте здобутки українських митців в рамках цього стилю?

105. Поясніть специфіку естетичного обґрунтування експресіонізму як стилю мистецтва початку XX ст. Який образ людини і чому культивується експресіонізмом?

106. Висвітліть засади вчення *Ч.Ломброзо* про геніальність. Оцініть її позитивні і негативні сторони.

107. Які історичні та цивілізаційні трансформації викликали до життя естетику сюрреалізму. Оцініть її вплив на сучасну масову культуру.

108. Висвітліть принципи естетики постмодернізму. Які соціальні та світоглядні особливості XX ст. вплинули на специфіку цього напрямку?

Система оцінювання на іспиті

Курс «Етика та естетика» складається з 4 *теоретичних модулів* та 2 *підсумкових модулів*.

У кожному семестрі – по два модулі.

Теоретичні модулі максимально оцінюються за системою 30 балів кожен.

Підсумкові модулі (залік, іспит) максимально оцінюється в 40 балів кожен.

Заліковий / Екзаменаційний білет містить 3 завдання.

Перші два завдання – це теоретичні питання, які оцінюються максимально в 15 балів кожне. Відповідь на кожне питання білету оцінюється від 0 до 15 балів так:

13-15 балів – якщо студент / студентка надає повну, теоретично компетентну, доказову, інтелектуально повноцінну відповідь на запитання.

Студент / студентка висвітлює наукову інформацію з курсу комплексно, міркує предметно й аргументовано, належно демонструє загальні й фахові компетенції, здобуті під час вивчення дисципліни. Бачить і вміє прояснити актуальні контексти відповідних етичних та естетичних ідей та концепцій.

Відповідь струнко структурована, логічно прозора, характеризується елементами евристичності та усвідомленням можливостей дослідницького застосування відповідних знань. Мовна культура екзаменованого / екзаменованої – на високому рівні.

10-12 балів – надаються, якщо студент / студентка дає загалом змістовну відповідь, доволі добре обізнаний (обізнана) із суттю питань, які висвітлює, однак часом демонструє переважання репродуктивного підходу до висвітлення засвоєних знань над творчо-евристичним. З основами першоджерельної літератури знайомий (знайома), але часом черпає знання про неї не безпосередньо з творів фахівців з етики, її класиків, а з критичної та підручкової літератури. Коректно викладає навчальний матеріал, але подекуди неточно його осмислює; має окремі огріхи мовної культури. Попри це засвідчує прагнення будувати відповідь самостійно та надалі ще глибше освоїти відповідний матеріал та мисленнєвий інструментарій.

9-7 балів – за відповідь, що є неповною, хоч і в загальних рисах розкриває базову інформацію з питання.

Знання наявні, але часто вони неточні, в деяких міркуваннях про складні етичні чи естетичні ідеї студент / студентка спотворює логіку їх розуміння. Бракує усвідомлення контекстуальних зв'язків відповідних вчень із соціальною та культурною реальністю. Наявні стилістичні й риторичні помилки у викладі матеріалу.

3-4 бали – в разі поверхової, відтворювальної, подекуди логічно хаотичної відповіді, однак з часткою предметних знань з питання.

Студент / студентка більшою мірою переповідає, але не аналізує навчальну й наукову інформацію; часом хибує проти істини при розкритті фактів та тлумаченні смислу висвітлюваних етичних і естетичних знань.

1-2 бали – відповідь дуже поверхова, безаргументативна.

Студент / студентка не знає основних фактів, термінів та визначень, не орієнтується у біографії провідних етиків та естетиків; наявні елементи знань з питання пов'язує між собою хаотично; не усвідомлює зв'язку етичної та естетичної думки і соціальних та культурних її контекстів.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє завдання – розв'язання 5-х тестових завдань, що мають аналітичний характер, і відповідь на кожне з яких оцінюються в 2 бали. Максимальна сума балів (10) здобувається в разі точного розв'язання кожного з тестових завдань, які збалансовано стосуються основних тем і проблем курсу.

Розподіл балів кожного із підсумкових модулів (заліку, іспиту)

Теоретичний блок		Практичний блок
I питання	II питання	5 тестових завдань
15 балів	15 балів	по 2 бали кожна правильна відповідь
		10 балів
40 балів		

За умови успішної роботи в межах кожного теоретичного модуля та цілковитого виконання належних форм роботи на іспиті студент / студентка має змогу за результатами курсу отримати максимально 100 балів, А, «відмінно».

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No109 від 28 березня 2022 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/Zaykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та/ або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бродецький О. Є Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей. Чернівці: ЧНУ, 2016.
2. Бродецький О.Є. Основи етики. Чернівці: ЧНУ, 2012.
3. Горохолінська І., Бродецький О. Етична підготовка фахівців у закладах вищої освіти: ідейно-ціннісна мотивація та вимоги стандартів вищої освіти. Освітологія. № 10. 2021. С. 15-23.
4. Екологічна етика. Навчальний посібник. За заг. ред О.М. Шуміла Харків: Право, 2015.
5. Естетика: Навчальний посібник. За ред. В.О.Лозового. Київ. Юрінком Інтер, 2004.
6. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека. Підручник Київ: Здоров'я, 2013.
7. Калюжка Н. С. Етика професійного і ділового спілкування. Навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2022.
8. Левчук Л. Т. Західноєвропейська естетика ХХ . Київ: Либідь, 1997.
9. Левчук Л. Т., Панченко В. І., Оніщенко О. І., Кучерюк Д. Ю. Естетика. Підручник. Київ: Центр уч. літ., 2010.
10. Мовчан В. Історія і теорія етики. Курс лекцій. Дрогобич: Коло, 2003.
11. Професійна та корпоративна етика: навч. посібн. В. Г. Нападиста, О. В. Шинкаренко, М. М. Рогожа та ін. Наук ред. В. І. Панченко. Київ: Київський університет, 2019.
12. Тофтул М.Г. Етика. Київ: Академія, 2005.

Додаткова література

13. Августин, Святий. Сповідь. Київ: Основи, 1999.
14. Аристотель. Нікомахова Етика. Київ: Аквілон-Плюс, 2002.
15. Аристотель. Поетика. Київ : Мистецтво, 1967.
16. Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов. Перше видання. Київ: Українське Біблійне Товариство, 2020.
17. Бурдье П. Практичний глузд. Київ: Український центр духовної культури, 2003.
18. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ: Основи, 1994.
19. Віхи в історії античної естетики. Збірник. Київ: Мистецтво.
20. Спроба запровадження експериментального методу міркувань про об'єкти моралі. Київ: Всесвіт, 2003.
21. Гейзінга Й. Homo ludens. Київ: Основи, 1994.
22. Гелнер Е. Розум і культура. Харків: Акта, 2004.
23. Гельвецій. Про людину, її розумові здібності та її виховання. Київ: Основи, 1994.
24. Гоббс Т. Левіафан або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Київ: Дух і літера, 2000.
25. Еразм Роттердамський. Похвала глупоті. Домашні бесіди. Київ: Основи, 1993.
26. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина та ін. // Вибрані твори. Т. 3. Харків.: Фоліо, 1997.
27. Кант І. Критика сили судження. Київ: Темпора, 2022.
28. Кант. Критика практичного розуму. Київ: Юніверс, 2004.
29. Коран. Переклад смислів українською мовою. Київ: ДУМУ «Умма», Видавець Руслан Халіков, 2018.
30. Макінтайр Е. Після чесноти. Київ: Дух і літера, 2002.
31. Марк Аврелій. Наодинці з собою: роздуми. Львів: Літопис, 2007.
32. Монтень М. Проби. Книги 1, 2, 3. Київ: Дух і літера, 2005, 2006, 2007.
33. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади. Київ: Основи, 1993.
34. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі. Львів: Літопис, 2002.
35. Ортега-і-Гасет, Х. Вибрані твори Київ: Основи, 1994.
36. Паскаль Б. Думки. Київ: Дух і літера, 2009.
37. Платон. Апологія Сократа. Діалоги. Харків: Фоліо, 2017.

38. Платон. Бенкет. Львів: Видавництво УКУ, 2018.
39. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. У 2-х тт. Київ: Основи, 1994.
40. Рікер П. Право і справедливість. Київ: Дух і літера, 2002.
41. Руссо Ж.Ж. Про суспільну угоду або Принципи політичного права. Київ: Port-Royal, 2001.
42. Сартр Ж. П. Екзистенціалізм – це гуманізм. Психологія і суспільство. №2 (86) 2022. С. 49-66.
43. Сенека. Моральні листи до Луцілія. Львів: Априорі, 2017.
44. Сковорода Г. Твори у 2-х тт. Київ: АТ «Обереги», 1994.
45. Стендаль. Естетика реалізму. – Київ: Мистецтво, 1983.
46. Тейлор Ч. Джерела себе. Київ: Дух і літера, 2005.
47. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга Друга. Київ: Дух і літера, 2018.
48. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга перша. Київ: Дух і літера, 2013.
49. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016.
50. Фромм Е. Мати чи бути. Київ: Український письменник, 2010.
51. Фромм Е. Мати чи бути. Київ: Український письменник, 2010.
52. Фромм Е. Мистецтво любові. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017.
53. Хогарт У. Про красу. Збірник. Київ: Мистецтво, 1978.
54. Чикарькова М. Сучасна культура. Проблеми аксіології і термінології. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018.

Інформаційні ресурси

- Веб-сторінка часопису «Етика та естетика педагогічної дії»
<https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/>
- Веб-сторінка часопису «Культура і мистецтво в сучасному світі» <http://culture-art-knukim.pp.ua/>
- Веб-сторінка часопису «Sententiae» // <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae>
- Веб-сторінка Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України <https://www.filosof.com.ua/>
- Електронна бібліотека Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України https://www.filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
- Веб-сторінка журналу «Філософська думка» <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd>
- Веб-сторінка часопису «Софія» <https://sophia.knu.ua/index.php/sophia/issue/archive>
- Веб-сторінка часопису «Схід» <http://skhid.kubg.edu.ua/>
- Веб-сторінка Наукового Вісника Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <http://www.philosophy.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/03publications/08ukr>
- Веб-сторінка часопису «Антропологічні виміри філософських досліджень» <http://ampr.diit.edu.ua/>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни «Етика та естетика» регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxpbs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>;

- «Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»
https://www.chnu.edu.ua/media/f5e1e0bm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf.